

KAJ OPREDELJUJE KAKOVOST PRIDELKOV IN ŽIVIL

Prof. Andreja Borec, FKBV

VSEBINA

- Uvod - kaj je kakovostno živilo?
- Zakonska podlaga kakovosti kmetijskih pridelkov in živil
- Parametri kakovosti kmetijskih pridelkov in živil
- Komunikacija s potrošnikom
- Tržne poti

UVOD

Hrana je osnovna dobrina in potreba človeka. Povezujemo jo s pojmi, kot so udobje, varnost, blaginja na eni strani in seveda tveganje in nevarnost za naše zdravje na drugi strani. Tveganje in nevarnost za zdravje je pogosto rezultat našega/potrošnikovega pomanjkljivega znanja o živilih (povprečen potrošnik težko loči katera hrana na polici predstavlja tveganje za zdravje ali celo nevarnost za zdravje).

Predelana in močno predelana hrana na trgovskih policah (cca. 20 000 artiklov na policah)!

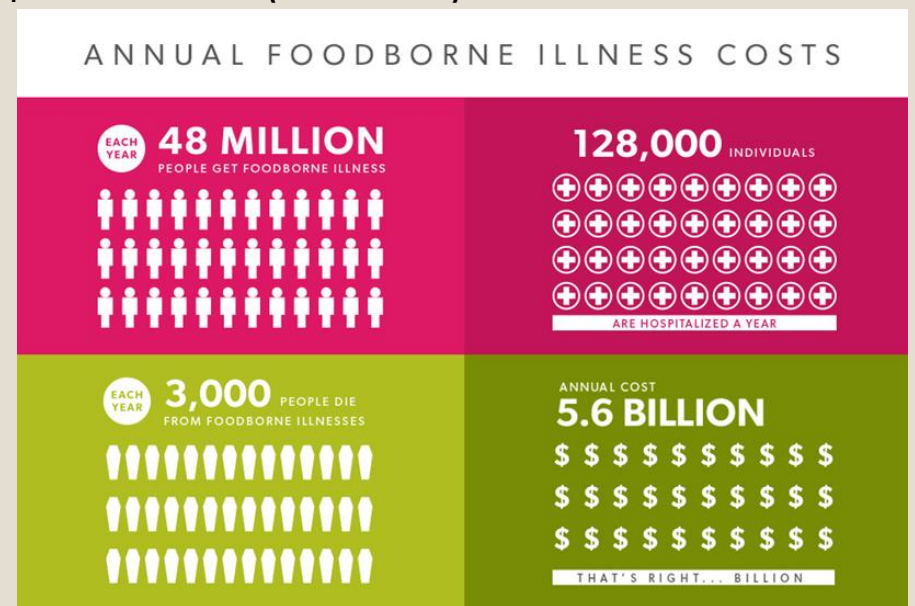
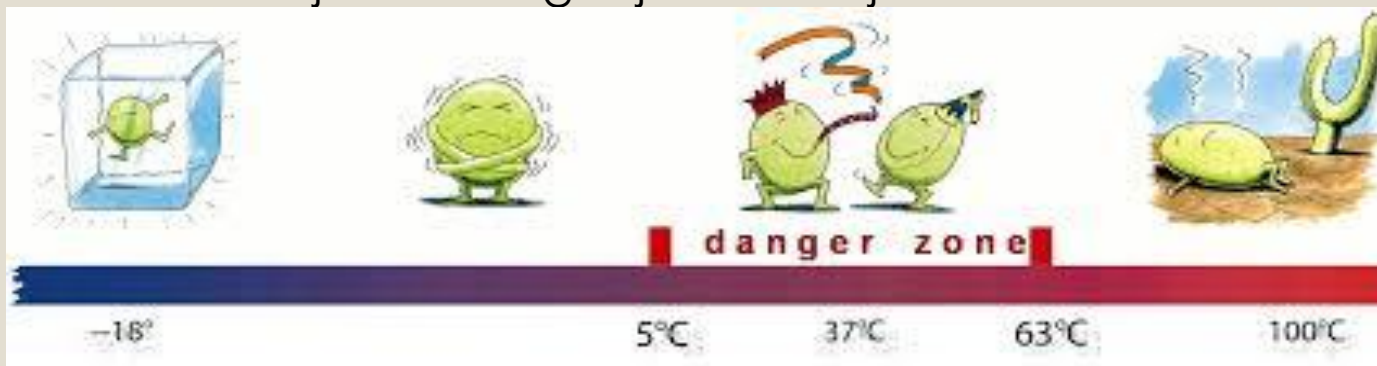

POGOJI ZA KAKOVOST ŽIVIL

Osnovni pogoj kakovostnega živila je **varna hrana**.

Varna hrana je tista, ki ni škodljiva za zdravje (neoporečna) in je ustrezna za prehrano ljudi ter hkrati tudi pravilno deklarirana/označena. Varna hrana je tista, ki je brez dejavnikov tveganj kot so:

- ❖ Biološki dejavniki tveganja – mikroorganizmi; predstavljajo tudi največje tveganje: bakterije, virusi in paraziti (protozoji, gliste, trakulje) ter številni toksini (mikotoksini) in seveda prioni (bolezen norih krav v Evropi), ki jih uvrščamo v širše pojmovanje bioloških tveganj,"
- ❖ Kemični dejavniki tveganja – onesnaževalci iz okolja, ostanki pesticidov (rezidua) in veterinarskih zdravil, aditivi.
- ❖ Fizični dejavniki tveganja – delci kovin, plastike, stekla...
- ❖ Fizikalni dejavniki tveganja – sevanje

POLITIKA KAKOVOSTI

Varna hrana za kakovost živil še zdaleč ni dovolj. O kakovosti živil moramo misliti bolj široko, saj je hrana precej več kot zaužitje določenih substanc.

Politika kakovosti kmetijskih pridelkov in živil ima dva cilja:

- ❖ zadovoljitev pričakovanj potrošnikov, ki želijo najti proizvode, ki bi jim zagotovili zadovoljstvo in užitek ter bi ustrezali njihovi želji po avtentičnosti in resničnosti;
- ❖ nudenje neke vrste konkurenčnosti t.j. konkurenčnosti s pomočjo kakovosti, ki akterjem, ki se zato odločijo (predvsem kmetovalcem in predelovalcem), omogoča njihovo ekonomsko prisotnost na trgu.

ZAKONSKA PODLAGA KAKOVOSTI

- ❖ **Zakon o kmetijstvu (Ur.l. RS, št. št. 45/08, 57/12, 26/14, 32/15)**
- ❖ Uredba o izvajanju uredbe Sveta (ES) o zajamčenih tradicionalnih posebnostih kmetijskih proizvodov in živil ter uredbe Sveta (ES) glede zaščite geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila (Uradni list RS, št. 102/2007)
- ❖ Pravilnik o shemah kakovosti kmetijskih pridelkov in živil (Ur.l. RS, št. 23/15, 43/15)
- ❖ Pravilnik o zaščitnem znaku za označevanje kmetijskih pridelkov oziroma živil (Ur.l. RS, št. 3/11)
- ❖ **Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil (2014)**
- ❖ **Pravilnik o splošnem označevanju živil, ki niso predpakirana (dopolnjeno 2017)**

Ime kosa: Ekološko goveje stegno

Kategorija mesa: I

Identifikacijska številka: _____

Poreklo: slovensko

Registrska številka klavnice: _____

Registrska številka razsekovalnice: _____

Mesnico kontrolira (ali nadzira): SI-01-EKO

ZAKONSKA PODLAGA KAKOVOSTI –nad.

- **Horizontalna zakonodaja**

se ukvarja s posebnim vidikom živilskega prava, ki se nanaša na vsa živila oziroma kategorije živil npr. predpisi s področja higiene, označevanja, aditivov, embalažnih materialov...

- **Vertikalna zakonodaja**

se ukvarja s posebnostmi živil v smislu posameznih kategorij proizvodov (npr. mesni izdelki, marmelade, čaj ...) in predpisuje standarde za kontrolo in nadzor vseh vidikov živil (npr. surovine, sestavine, predelava, označevanje ...)

ZAKONSKA PODLAGA KAKOVOSTI nad.

Definicija (po 64. členu **Zakona o kmetijstvu**, Ur.l. RS, št. št. 45/08, 57/12, 26/14, 32/15)

“Kakovost kmetijskih pridelkov in živil **je skupek lastnosti in značilnosti**, zaradi katerih kmetijski pridelki in živila zadovoljijo izražene ali zahtevane potrebe potrošnika. Kakovost po tem zakonu ne vključuje zahtev glede varnosti živil po predpisih, ki urejajo zdravstveno ustreznost živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilo. Živilo ustreza kakovosti, če:

- je proizvedeno na predpisani način
- je zagotovljena sledljivost živila
- je označeno in pakirano na predpisani način
- mu ni pretekel rok uporabe
- se prevaža in skladišči na predpisan način
- izpolnjuje predpisane zahteve glede vsebnosti in lastnosti
- ustreza predpisani in označeni kakovosti

POJEM KAKOVOSTI V ZAKONODAJI

Pojem kakovosti je splošno opisan kot „**skupek lastnosti in značilnosti živila**“. Pri tem je mišljena:

- ❖ zunanja kakovost oz. videz (velikost, teža, oblika, barva, okus, vonj, svežina, odsotnost zunanjih napak),
- ❖ notranja oz. prehranskofiziološka kakovost (vsebnost ogljikovih hidratov, beljakovin, maščob, vitaminov in mineralnih snovi, medsebojno razmerje sestavin in prebavljivost)
- ❖ uporabna vrednost (primernost za trgovanje in živilsko industrijo, možnost transporta in skladiščenja, barvna obstojnost, izplen sestavin ...)..

POTROŠNIKOVA PERCEPCIJA KAKOVOSTI

- ❖ 90 % slovenskih potrošnikov meni, da je slovenska hrana kakovostna, 86 % pa, da je ta hrana vredna zaupanja.
- ❖ Potrošnikova definicija kakovosti hrane je bolj kompleksna in heterogena. Pomeni lahko tudi: okolju prijazno proizvodnjo, ohranjanje tradicije, ohranjanje dobrega počutja živali, zagotavljanje poštene cene, solidarnosti, socialne pravičnosti,...
- ❖ Za te vrednote ni zakonskih določb, niso kredibilne z vidika nadzora (niso vključene v sistem nadzora) zato je **komunikacija o teh vrednotah veliko zahtevnejša.**

OZNAČEVANJE KAKOVOSTI

Blagovne znamke?

- Bolj za razlikovanje podobnih izdelkov na trgu, za potrošnikovo lažje prepoznavanje in odločanje med podobnimi izdelki ter za potrošnikovo izgradnjo določenih/specifičnih vrednot nekega izdelka.
- Če blagovna znamka jamči, da bo potrošnik dobil vedno enako kakovost za izdelek, bo blagovno znamko prepoznal kot kakovostno.
- potrošnik za nakup vse bolj odloča na osnovi poznavanja ali uveljavljenosti blagovnih znamk. Na potrošnike poleg vpliva tudi prepoznavnost blagovne znamke.
- Raznolikost blagovnih znamk (**proizvajalčeva BZ, trgovska BZ, kolektivne BZ**)
- **Zahteve glede kakovosti blagovnih znamk določajo lastniki blagovnih znamk (TBZ-prodajalci).**

1. Diverzifikacija portfelja lastnih znamk Mercator

Premium	Premium 60 izdelkov	
Specializirane linije	Linije z dodano vrednostjo 660 izdelkov	
Osrednja linija	Samostojne linije 160 izdelkov	
	Mercator 1.200 izdelkov	
Generična alternativa	Podlinije 500 izdelkov	Active Life, Ambient, Mizica pogrnj se, Com fort
	Bonus Plus 125 izdelkov	

RAZNOLIKOST MOŽNOSTI ZAŠČITE

Uredba (EU) št. 1151/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. novembra 2012 o shemah kakovosti kmetijskih proizvodov in živil:

SHEME KAKOVOSTI

EU SHEME

OZNAČBA
POREKLA

GEOGRAFSKA
OZNAČBA

ZAJAMČENA
TRAD.
POSEBNOST

NEOBVEZNE
NAVEDBE
KAKOVOSTI

EKOLOŠKA
PRIDELAVA

NACIONALNE SHEME

VIŠJA
KAKOVOST

IZBRANA
KAKOVOST

INTEGRIRANI

DOBROTE NAŠIH
KMETIJ

EVROPSKE SCHEME KAKOVOSTI ŽIVIL

A) Zaščitená označba porekla (ZOP) – EU shema

Kmetijski pridelki in živila z označbo porekla so tesno povezani z območjem, katerega ime nosijo.

B) Zaščitená geografska označba (ZGO) – EU shema

Tudi geografska označba označuje kmetijske pridelke in živila iz geografskega območja, katerega ime nosijo, vendar je povezava manj tesna kot pri označbi porekla

C) Zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP) – EU shema

Če nosi kmetijski pridelek in živilo označbo zajamčene tradicionalne posebnosti pomeni, da je proizvod:

- proizveden iz tradicionalnih surovin ali
- je zanj značilna tradicionalna sestava, ali
- je zanj značilen tradicionalen način pridelave, predelave ali receptur.

ZOP	ZGO	ZTP
8	13	3

EVROPSKE SCHEME KAKOVOSTI ŽIVIL –nad.

D) Neobvezne navedbe kakovosti

Neobvezne navedbe kakovosti so nova stopnja sistemov kakovosti, ki se nanšajo na značilnosti ene ali več kategorij proizvodov ali na načine kmetovanja ali predelave, ki velja za določena področja.

Neobvezne navedbe kakovosti se ne certificirajo, preverjanje se izvaja na podlagi analize tveganja.

✓ **Gorski proizvod**

❖ **Otoški proizvod**

❖ **Proizvod lokalne pridelave in neposredne prodaje (2013)**

- Male kmetije so relativno bolj vključene v neposredno prodajo ali v regionalne kratke verige
- Med potrošniki obstaja visoka stopnja zanimanja za nakup lokalne hrane
- razvoj neposredne prodaje v več državah članicah je postal ključni element razvoja podeželja.

KOMUNICIRANJE KAKOVOSTI

Kriteriji kakovostne in vrednostne hrane so najbolj strnjeni v pojmu lokalni živilski proizvod in neposredna prodaja

Kaj je lokalno? ali je to hrana, pridelana v naši pokrajini, državi ali iz surovin slovenskega porekla?

Razlika je med lokalno pridelano hrano in lokalno hrano geografskega porekla!

Razlike med neposredno prodajo lokalnih živil in lokalnih živil prodanih preko prehranskih verig (napr. Merkator cca.70% domačih dobaviteljev)

KOMUNICIRANJE KAKOVOSTI-nad.

Lokalni živilski proizvod ali lokalna hrana je tista, ki v prvi vrsti upošteva geografski kriterij (razdalja) zajema pa tudi druge dejavnike (predvsem če je lokalna hrana povezana z **neposredno prodajo!**) kriterij okoljevarstva (CO2 odtis, ohranjanje biodiverzitete,...), pravične trgovine, pravičnega zaslužka pridelovalcev, zaposlovanja in kulturne sprejemljivosti, dobrobiti živali...

- Motivi za nakup lokalne hrane:
- - „Egoistični“ osebni motiv (skrb za zdravje)
- Okoljski motiv (ohranjanje javnega dobra)
- Socioekonomski motiv

LOKALNA HRANA V SLOVENIJI

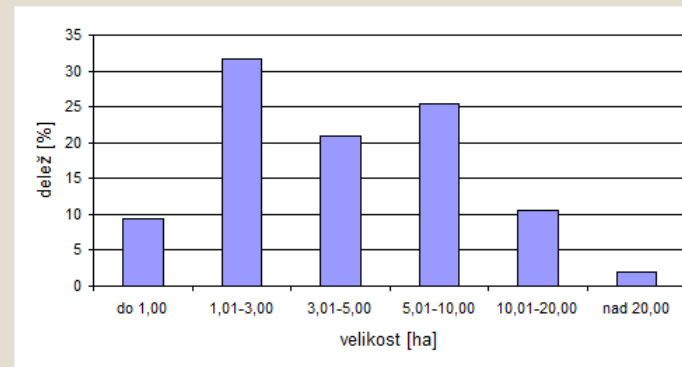

- **Ponudniki:** KGZ-ji, Zveza BIODAR, Slovensko združenje za integrirano pridelavo zelenjave, Vodnik po ekoloških kmetijah, Zveza društev za biološko-dinamično gospodarjenje, AJDA-DEMETER Slovenija, aktualni ponudniki za eko in zdravo življenje, EKO portal, Eko podeželje (eko mobilna aplikacija)...
- **Promocijske aktivnosti:**

RAZNOLIKOST TRŽNIH POTI

- Neposredna prodaja (na vratih kmetije, na tržnici, preko spleta,..)
- Posredna prodaja/ Prodaja v verigi (kratka, srednje dolge verige, dolge verige ali regionalna prodaja javnim zavodom, restavracijam ali prodaja trgovskim verigam)
- **Večina malih kmetij prodaja neposredno** (na kmetiji, tržnici, zaboječki, sejmi, prireditve...) **večina potrošnikov pa še vedno kupuje v supermarketih!**
- **Zakaj potrošnik ne kupuje pogosteje neposredno, če so male kmetije optimalne za neposredno prodajo?**
- **Zakaj so spodbude namenjene predvsem sodelovanju in združevanju pridelovalcev in ne toliko aktivni promociji neposredne prodaje?**
- Možnosti alternativnih oblik neposredne prodaje je veliko!

PRIDELEK	%KMETIJ Z NEPOSREDNO PRODAJO (ekološki izdelki)
Žito	80%
Zelenjava	73%
Krompir	82%
Sadje	81%
Mleko	61%
Meso	68%
Žive živali	81%

Barjanka.net
Sveža lokalna hrana

Vaša spletna tržnica
Ste pridelovalec? Poteka akcija objave ponudb sveže hrane in domačih izdelkov.

Vabimo vas, da se nam pridružite.
070 814 812

PROGRAM RAZVIJA PREDJETA

Preko spleta naročim hrano direktno od lokalnih proizvajalcev.

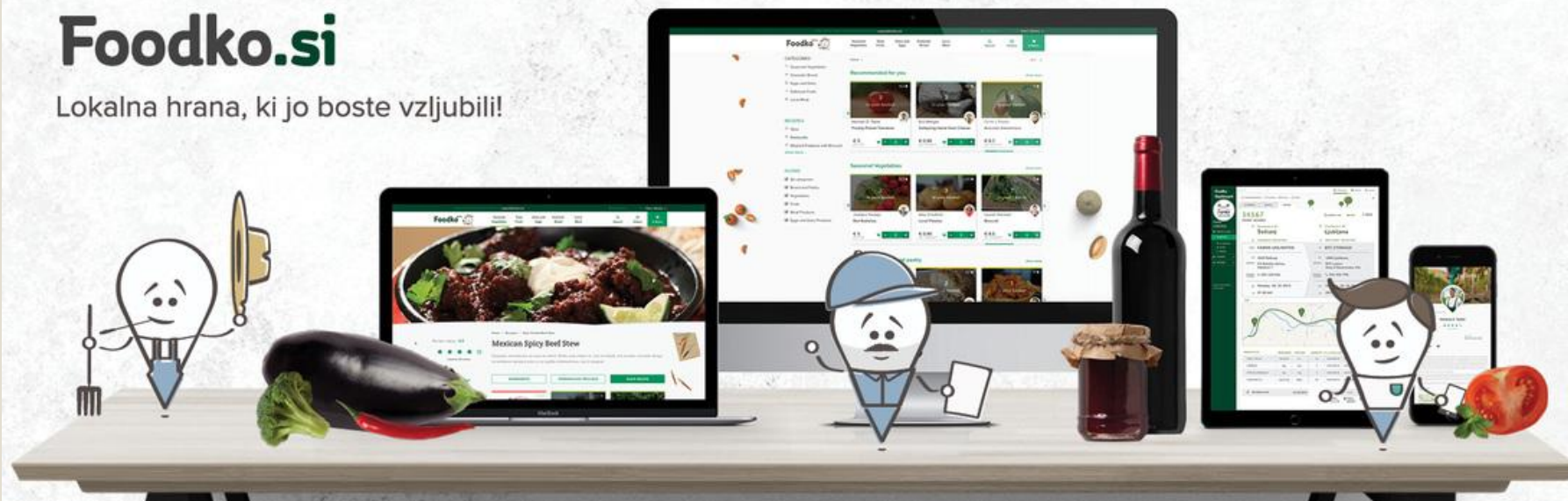
Proizvajalci prejmejo naročilo in z ljubeznijo pripravijo okusne izdelke.

Lokalna hrana je dostavljena na vaš dom ali vas počaka na prevzemni točki v vaši bližini.

Foodko.si

Lokalna hrana, ki jo boste vzljubili!

KATALOG ŽIVIL
za javno naročanje

**HVALA ZA
POZORNOST!**